

Η ΕΑΥ στο πρόγραμμα σπουδών του σχολείου — Δραστηριότητες κρατών μελών Περίληψη έκθεσης (1)

Για την προαγωγή της εκπαίδευσης σε θέματα επαγγελματικής ασφάλειας και υγείας (ΕΑΥ) στα σχολεία και άλλες εκπαιδευτικές μονάδες, είναι αναγκαία η επίσημη ένταξη της στις απαιτήσεις των προγραμμάτων σπουδών. Η έκθεση μελετά το βαθμό ένταξης της αγωγής για την ΕΑΥ και για την πρόληψη του κινδύνου στα εθνικά προγράμματα σπουδών των κρατών μελών.

Στα κράτη μέλη αναπτύσσονται η εφαρμογή και ο προγραμματισμός δράσεων στον εν λόγω τομέα, με αποτέλεσμα να σημειώνεται **σημαντική πρόοδος και δραστηριοποίηση** τόσο στο επίπεδο της πρωτοβάθμιας όσο και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Οι δράσεις με στόχο την ένταξη της ΕΑΥ στην εκπαίδευση σε επίπεδο προγράμματος σπουδών περιλαμβάνουν:

- νομικές απαιτήσεις,
- προγράμματα σπουδών επιλογής,
- κατευθυντήριες γραμμές και μέσα για τη στήριξη των νομικών απαιτήσεων και των προγραμμάτων σπουδών επιλογής,
- επίσημες συστάσεις,
- εθνική καθοδήγηση και μέσα σε περίπτωση που δεν έχουν οριστεί προγράμματα σπουδών,
- εκστρατείες προώθησης για τη στήριξη όσων αναφέρθηκαν,
- προσεγγίσεις αναφορικά με την ασφάλεια και την υγεία στα σχολεία.

Η συνεργασία στον εκπαιδευτικό τομέα σε ευρωπαϊκό επίπεδο έχει ως αποτέλεσμα τη σύγκλιση μεταξύ των κρατών μελών ως προς τα βασικά μαθήματα και τους στόχους μάθησης. Η αγωγή πρόληψης κινδύνων και η ΕΑΥ δεν αντιμετωπίζονται εν γένει ως αυτόνομο μάθημα· αντίθετα, αξιοποιείται κάθε ευκαιρία εισαγωγής τους στους στόχους μάθησης άλλων σχετικών μαθημάτων των προγραμμάτων σπουδών στα σχολεία, όπως για παράδειγμα οι επιστήμες, η φυσική αγωγή, η αγωγή υγείας και η αγωγή του πολίτη. Συνεπώς, η ανάπτυξη στόχων της αγωγής πρόληψης κινδύνων και

της εκπαίδευσης ΕΑΥ είναι πολύ σημαντική για τα βασικά μαθήματα του προγράμματος σπουδών σε διαφορετικά ηλικιακά επίπεδα.

Συνήθως, για την ένταξη της αγωγής ως προς την ΕΑΥ και την πρόληψη του κινδύνου στο πρόγραμμα σπουδών, υιοθετείται μια ισχυρή **συνεργατική** προσέγγιση μεταξύ φορέων, όπως οι αρμόδιες αρχές ΕΑΥ, τα Υπουργεία Παιδείας και οι αρχές που είναι επιφορτισμένες με την κατάρτιση των προγραμμάτων σπουδών. Καθώς τα εθνικά προγράμματα σπουδών μεταβάλλονται και αναπτύσσονται, διαπιστώνεται η ανάγκη να μπορούν οι αρμόδιες αρχές ΕΑΥ να επηρεάζουν τη διαδικασία, τουλάχιστον σε επίπεδο υποβολής προτάσεων.

Έχει παραχθεί μεγάλος αριθμός **καινοτόμων πόρων** σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο με στόχο τη στήριξη της διδασκαλίας για την ΕΑΥ. Πιο χρήσιμοι είναι οι πόροι και τα σχέδια μαθήματος που συνδέονται με το πρόγραμμα σπουδών.

Σε ορισμένα κράτη μέλη, όπως στη Σουηδία, υιοθετούνται **ολοκληρωμένες προσεγγίσεις**, και η αγωγή πρόληψης του κινδύνου συνδέεται με ένα ασφαλές περιβάλλον εκμάθησης για καθηγητές και μαθητές και για την υγεία του μαθητή στο σχολείο. Ορισμένες πρωτοβουλίες υποστηρίζουν την αγωγή πρόληψης του κινδύνου στα σχολεία, ενώ παράλληλα τους παρέχουν βοήθεια με σκοπό τη βελτίωση της ασφάλειας στα σχολικά κτίρια. Οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να συμμετέχουν ενεργά σε θέματα ασφάλειας στο σχολείο με το διορισμό, για παράδειγμα, μαθητικών εκπροσώπων σε θέματα ασφάλειας, κάτι που απαιτείται εκ του νόμου σε ορισμένα κράτη μέλη, καθώς και με τη συμμετοχή τους στον εντοπισμό των κινδύνων στο σχολικό περιβάλλον.

Ενώ διατίθενται ορισμένοι εξαιρετικοί πόροι στους εκπαιδευτικούς, δεν δίνεται η δέουσα προσοχή στην **προετοιμασία των ίδιων των εκπαιδευτικών**. Η κατάρτιση των εκπαιδευτικών στο θέμα της παράδοσης στους μαθητές της αγωγής πρόληψης του κινδύνου είναι απαραίτητη. Όταν δεν υπάρχει η εν λόγω κατάρτιση, και η αγωγή πρόληψης του κινδύνου αποτελεί απλά μία ακόμη επιλογή στο πρόγραμμα σπουδών, οι εκπαιδευτικοί πιθανότατα θα διστάζουν να διδάξουν το αντικείμενο, προτιμώντας θέματα με τα οποία ίσως νιώθουν πιο άνετα, ακόμη και αν τους έχουν παρασχεθεί αξιόλογοι πόροι. Ως εκ τούτου, η προσφορά προγραμμάτων κατάρτισης προς τους εν ενεργεία καθηγητές είναι απαραίτητη, όπως και η ενσωμάτωση της αγωγής για την ΕΑΥ και την πρόληψη του κινδύνου στο πρόγραμμα σπουδών των μαθημάτων κατάρτισης των υποψήφιων εκπαιδευτικών. Η συγκεκριμένη προετοιμασία είναι αναγκαία για τους εκπαιδευτικούς όλων των επιπέδων της εκπαίδευσης.

Τη μεγαλύτερη πρόκληση αποτελεί η ένταξη της ΕΑΥ στην **πανεπιστημιακή εκπαίδευση** ώστε να επηρεάσει μελλοντικούς μηχανικούς, αρχιτέκτονες, επαγγελματίες στον τομέα της υγείας, επιχειρηματίες, διοικητικά στελέχη κ.λπ. Η ένταξη της ΕΑΥ στους κύκλους σπουδών πανεπιστημιακού επιπέδου αποτελεί τον λιγότερο ανεπτυγμένο τομέα για διάφορους λόγους, συμπεριλαμβανομένης, μεταξύ άλλων, της μεγαλύτερης αυτονομίας τους. Ως εκ τούτου, οι ενέργειες για την ένταξη της ΕΑΥ σε παρεμφερείς κύκλους σπουδών όπως οι πολυτεχνικές ή οι επιχειρηματικές σπουδές πραγματοποιούνται ad hoc και συχνά εξαρτώνται από τα ενδιαφέροντα μεμονωμένων καθηγητών ή συγκεκριμένων παραγόντων στο πλαίσιο επαγγελματικών φορέων. Οι καθηγητές χρειάζεται να πιεστούν για

(1) Η ΕΑΥ στο πρόγραμμα σπουδών των σχολείων: Απαιτήσεις και δραστηριότητες των κρατών μελών <http://osha.europa.eu/publications/reports/TE3008521ENC/view>.

την ανάγκη ένταξης της ΕΑΥ στους κύκλους σπουδών. Επιπλέον, χρειάζονται σχετικό υλικό. Εντούτοις, υπάρχουν παραδείγματα καλών πρακτικών, όπως στον τομέα των πολυτεχνικών σχολών.

Παραδείγματα ικανοτήτων (επάρκεια) μαθητών σε θέματα του προγράμματος σπουδών που συνδέονται με την αγωγή πρόληψης του κινδύνου

Παραδείγματα ατομικών και κοινωνικών ικανοτήτων:

- απόκτηση ικανοτήτων ως προς την ασφάλεια και δυνατότητα παρουσίασής τους,
- ανάληψη ευθυνών,
- ικανότητα αναζήτησης βοήθειας,
- ανάπτυξη ενός βαθμού σιγουριάς ως προς την ικανότητα παροχής συμβουλών,
- ικανότητα αντιμετώπισης αρνητικών συμπεριφορών και κάθε είδους πίεσης,
- ικανότητα αναγνώρισης του πιθανού κινδύνου και πραγματοποίηση ασφαλέστερων επιλογών.

Παραδείγματα ικανοτήτων σχετικά με την υγεία:

- απαραίτητες γνώσεις για την παροχή πρώτων βοηθειών,
- προώθηση ενός υγιεινού τρόπου ζωής.

Παραδείγματα ικανοτήτων σχετικά με την αγωγή του πολίτη:

- κατανόηση της ανάγκης θέσπισης κανόνων,
- ενεργός συμμετοχή στη θέσπιση και αλλαγή των κανόνων,
- έρευνα και ανταλλαγή απόψεων σχετικά με ζητήματα της τοπικής κοινωνίας,
- εξέταση κοινωνικών και ηθικών διλημμάτων,
- συμμετοχή στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Παραδείγματα ικανοτήτων σχετικά με την επαγγελματική σταδιοδρομία:

- επαφή και ανταλλαγή απόψεων με ανθρώπους που αντιπροσωπεύουν ένα μεγάλο φάσμα επαγγελματικών ρόλων και ικανοτήτων εργασίας,
- δυνατότητα αναγνώρισης των προσωπικών ικανοτήτων και επιτυχιών,
- αναζήτηση τρόπων περαιτέρω ανάπτυξης των διαθέσιμων ικανοτήτων.

Παραδείγματα ικανοτήτων που αφορούν ειδικά την αγωγή πρόληψης του κινδύνου, για παράδειγμα ως μέρος των πρακτικών μαθημάτων του προγράμματος σπουδών:

- γνώση των υπαρκτών και των πιθανών κινδύνων καθώς και των τρόπων αντιμετώπισής τους,
- αναγνώριση των υπαρκτών κινδύνων, αξιολόγηση των επακόλουθων κινδύνων για τον ίδιο ή τρίτους και ενέργειες αντιμετώπισής τους,
- χρήση πληροφοριών για την αξιολόγηση των άμεσων καθώς και των σωρευτικών κινδύνων,
- διαχείριση του περιβάλλοντος κατά τέτοιο τρόπο ούτως ώστε να επιτυγχάνεται η εξασφάλιση της υγείας και της ασφάλειας του ίδιου καθώς και τρίτων,
- επεξήγηση των βημάτων που πραγματοποιήθηκαν για την αντιμετώπιση των κινδύνων.

Στους παράγοντες για την επιτυχημένη ένταξη της ΕΑΥ στα προγράμματα σπουδών περιλαμβάνονται τα εξής:

- ύπαρξη μιας ξεκάθαρης δέσμευσης και εξασφάλιση επαρκών πόρων,
- ορισμός στόχων στην εθνική στρατηγική για την ΕΑΥ σχετικά με την ένταξη της ΕΑΥ στην εκπαίδευση,
- ανάπτυξη βασικών δράσεων έρευνας σχετικά με τις πραγματικές συνθήκες, τα όσα μπορούν αντικειμενικά να επιτευχθούν και τις πρακτικές που θα επιφέρουν τα καλύτερα αποτελέσματα κ.λπ.,
- ανάπτυξη στενής συνεργασίας με τις εκπαιδευτικές αρχές και ιδιαίτερα με τις αρχές που είναι επιφορτισμένες με την κατάρτιση των προγραμμάτων σπουδών,
- εντοπισμός ευκαιριών στο πρόγραμμα σπουδών της εκπαίδευσης αλλά και κατά την προσπάθεια διαμόρφωσής του, καθώς αυτό αλλάζει και εξελίσσεται,
- υποβολή εξειδικευμένων προτάσεων και πρωτοβουλιών σχετικά με τα βασικά μαθήματα του προγράμματος σπουδών και την υπάρχουσα διδακτική πολιτική και μέθοδο, συμπεριλαμβανομένης της ένταξης της αγωγής πρόληψης του κινδύνου στα υποχρεωτικά και μη προγράμματα σπουδών. Τα βασικά σημεία για την ένταξη περιλαμβάνουν τα πλαίσια της ατομικής, κοινωνικής εκπαίδευσης καθώς και της εκπαίδευσης σχετικά με την υγεία και την αγωγή του πολίτη. Η αγωγή πρόληψης του κινδύνου πρέπει επίσης να ενσωματωθεί σε σχολεία που προωθούν την υγεία (προγράμματα «σχολείων που προάγουν την υγεία»),
- ανάπτυξη των στόχων μάθησης για την ΕΑΥ και την αγωγή πρόληψης του κινδύνου για τα παρεμφερή μαθήματα του πλαισίου του προγράμματος σπουδών, ανάλογα με την ηλικία και την ικανότητα των παιδιών και των νέων. Περιλαμβάνουν επίσης την εστίαση των στόχων αυτών στην καλύτερη κατανόηση του κινδύνου, την αναγνώριση των υπαρκτών κινδύνων, την εκτίμηση του κινδύνου και την ανάπτυξη μιας ενημερωμένης και ασφαλέστερης συμπεριφοράς,
- εξασφάλιση πόρων για την εκπαίδευση της ΕΑΥ και την αγωγή πρόληψης του κινδύνου, κατάλληλων για τα διάφορα μαθήματα του προγράμματος σπουδών και για όλα τα ηλικιακά επίπεδα,
- ανάπτυξη, σε επαγγελματικό επίπεδο, της αγωγής πρόληψης του κινδύνου για τους εκπαιδευτικούς και τους υπεύθυνους κατάρτισης. Απαιτείται κατάρτιση των καθηγητών όλων των επιπέδων, τόσο ως μέρος της επαγγελματικής εξέλιξης των εν ενεργεία καθηγητών όσο και των υποψήφιων εκπαιδευτικών που παρακολουθούν προγράμματα κατάρτισης. Εξέταση των αναγκών του προσωπικού που απασχολείται σε άλλες θέσεις, όπως τη διοίκηση των σχολείων, ή ακόμη εξέταση και των αναγκών των γονέων,
- ανάπτυξη συστήματος πιστοποίησης ΕΑΥ σε σχολικό επίπεδο, που να συνδυάζεται με το σύστημα πιστοποίησης κάθε σχολείου,
- ανάπτυξη συνεργασίας με βασικούς φορείς προώθησης της αγωγής για την πρόληψη του κινδύνου, με στόχο μια σταθερή προσέγγιση και την αποφυγή αλληλοεπικαλύψεων,
- εφαρμογή πιλοτικών πρωτοβουλιών, παρακολούθηση και επανεξέταση της προόδου,
- ανταλλαγή εμπειριών και δικτύων,
- τοποθέτηση της εκμάθησης των κινδύνων σε μια γενικότερη προσέγγιση του σχολείου ως προς την ασφάλεια και την πρόληψη του κινδύνου. Η προσέγγιση αυτή θα πρέπει να περιλαμβάνει ένα ασφαλές περιβάλλον για τους μαθητές καθώς και την εξασφάλιση της υγείας και της ασφάλειας του προσωπικού, και τη σύνδεση αυτών με πρωτοβουλίες των «σχολείων που προάγουν την υγεία».

Περισσότερες πληροφορίες

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την ένταξη της ΕΑΥ στην εκπαίδευση διατίθενται στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://osha.europa.eu/priority_groups/young_people.

Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao

Τηλ. (+ 34) 94 479 43 60, φαξ (+ 34) 94 479 43 83

E-mail: information@osha.europa.eu

© Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία. Επιτρέπεται η αναπαραγωγή εφόσον αναφέρεται η πηγή. Printed in Belgium, 2008

<http://osha.europa.eu>